

คำถามวิจัย (Research Question)

อ.ดร. นิติพงษ์ ส่งศรีโรจน์

กันยายน 2551

ปัญหาวิจัย เปรียบเสมือนการวินิจฉัยโรคของแพทย์ หากกำหนดปัญหาผิดก็ทำให้กระบวนการที่ต่อเนื่องมาสำเร็จได้ยาก ดังนั้นการกำหนดปัญหาวิจัยที่ดีย่อมสำเร็จไปแล้วกว่าครึ่ง

หัวข้อและประเด็นปัญหา (Topic/Issue)

หัวข้อ (Topic) คือ เรื่องราวของ research paper ที่จะถูกกล่าวถึงและเป็นสิ่งช่วยให้การเขียนรายงานวิจัยมีทิศทางที่ชัดเจน ซึ่งมักจะเป็นเรื่องราวที่แสดงถึงสภาพของปัญหากว้างๆ หัวข้อสามารถแยกย่อยได้เป็นหลายองค์ประกอบ เช่น หัวข้อหลัก คือ กากของเสียจากพลังงานนิวเคลียร์ สามารถแบ่งออกได้เป็นความกังวลด้านการแพทย์ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น องค์ประกอบที่แยกย่อยข้างต้นถือได้ว่าเป็นปัญหาในระดับสาขาวิชาที่นักวิชาการสนใจหรืออาจเรียกว่า “Research Area” แต่สิ่งที่สำคัญคือ ควรจะมุ่งไปยังเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสาขาที่ตนสนใจและความเชี่ยวชาญ และปัญหานั้นต้องมีข้อเท็จจริงสนับสนุนพร้อมคำอธิบาย มีการประเมินปัญหาที่แสดงถึงความสำคัญในเชิงนโยบายและเชิงวิชาการ

ประเด็นปัญหา (Issue) ก็คือ แนวคิดที่มีการอภิปราย การถกเถียงกัน การโต้แย้งกันใน Research Area นั้น เช่น หัวข้อ คือ กากของเสียจากพลังงานนิวเคลียร์ ดังนั้นประเด็นที่มีการถกเถียงกัน อาจจะเป็น ความปลอดภัยกับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของพลังงานนิวเคลียร์

การเลือกคำถามวิจัย

สมมติว่าหัวข้อ คือ การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ดังนั้นประเด็นที่เป็นกังวลในสาขานี้ก็คือ ทำอย่างไรให้การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนลดลง ดังนั้นคำถามวิจัยที่เหมาะสมอาจจะเป็น “การศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการลดการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนหรือไม่” เพราะไม่กว้างหรือแคบจนเกินไป สามารถวัดและทดสอบทางสถิติที่เหมาะสมได้ ส่วนการตั้งคำถามวิจัยที่ไม่เหมาะสม เช่น “อัตราการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในปี 2551 เป็นเท่าไร” เนื่องจากคำถามแคบเกินไป ใช้สถิติอย่างง่ายก็สามารถหาคำตอบได้แล้วโดยไม่ต้องทำวิจัย “เราต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนลดลง” คำถามนี้จะกว้างเกินไป เพราะนักวิจัยต้องใช้วิธีหลายแบบเพื่อให้การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนลดลง คำถามวิจัยนั้นสามารถกำหนดขึ้นได้หลายคำถาม ตัวอย่างเช่น หัวข้อ คือ Total Quality Management ประเด็นปัญหาที่อภิปรายถกเถียงกัน คือ Total Quality Management กับความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ หรือ TQM กับการทำงาน คำถามวิจัยสามารถตั้งได้หลายแบบดังนี้

^{*} Corresponding Author. Department of Business Economics, Faculty of Accountancy and Management, Mahasarakham University, 44150, Thailand ; Phone: +66 0-4375-4333 Ext. 3406 ; Fax: +66 0-4375-4422; E-mail: econ555@gmail.com, www.nitiphong.com

1. TQM มีผลกระทบเชิงบวกหรือเชิงลบต่อความพอใจในงาน
2. ผลกระทบ TQM ต่อความพอใจในงานสามารถเปลี่ยนไปตามระดับขององค์กรหรือไม่
3. TQM เป็นสิ่งรบกวนในระบบการทำงานแบบเดิมของธุรกิจหรือไม่
4. พนักงานมีการต่อต้านระบบ TQM หรือไม่
5. TQM ช่วยให้เกิด Empowerment or Disempowerment

จาก 5 คำถามข้างต้น นักวิจัยอาจจะเลือกมาเพียง คำถามที่ 1 และ 2 การตั้งคำถามวิจัยสามารถตั้งคำถามด้วย ใคร อะไร เมื่อไร ที่ไหน ทำไม อย่างไร ควรหรือไม่ ใช่หรือไม่

แหล่งที่มาของคำถามวิจัยอาจจะมาจากหลายแหล่ง ได้แก่

1. แนวคิด ทฤษฎีที่ยังเป็นปริศนาหรือข้อคิดเห็นที่ขัดแย้ง ยังไม่ได้ข้อสรุปที่แน่ชัด
2. ผลการวิจัยในอดีต
3. โครงสร้างและหน้าที่
4. การคัดค้าน ต่อต้าน
5. ปัญหาสังคม
6. ลางสังหรณ์ และประสบการณ์ส่วนบุคคล
7. เหตุการณ์ พฤติกรรม ทักษะที่ผิดปกติ
8. วิธีการและทฤษฎีใหม่ๆ
9. แนวโน้มและการพัฒนาของสังคม
10. ผู้สนับสนุนเงินทุนและอาจารย์ที่ปรึกษา

ความสำคัญของปัญหา ควรคำนึงถึงเกณฑ์ 6 ประการ ดังนี้

1. ความโดดเด่น ทำให้เห็นปัญหาตั้งแต่เริ่มต้น สามารถทำให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมา ต้องตั้งปัญหาให้เด่นชัดในรูปแบบคำถามหรือเชิงคำถาม
2. ความชัดเจน คำถามที่ชัดเจนเป็นที่มาของคำตอบที่ชัดเจน รวมถึงสิ่งอื่นในกระบวนการวิจัยที่ชัดเจนด้วย ลดความสับสน มีความกระชับรัด ระบุขอบเขตไว้เฉพาะตายตัว
3. การเป็นต้นคิด เป็นปัญหาใหม่ที่ไม่ซ้ำกับปัญหาอื่น ๆ ที่มีคนศึกษาวิจัยมาแล้ว ผู้วิจัยอาจใช้ปัญหาเก่า แต่ใช้แนวทางการศึกษาหรือเทคนิควิจัยแบบใหม่มาใช้เพื่อทดสอบทฤษฎีเก่า ๆ ว่าจะได้ข้อสรุปตรงกันหรือไม่ ก็สามารถทำได้ การศึกษางานวิจัยในอดีตจะทำให้รู้ว่าต้นตอในเรื่องดังกล่าวมีใครศึกษามากบ้าง และผู้วิจัยจะนำมาต่อยอดหรือปรับปรุงอย่างไร ก็จะทำให้องค์ความรู้สมบูรณ์มากขึ้น เปรียบเสมือนกับ กิ่งก้านสาขาของต้นไม้ที่สามารถมีกิ่งก้านสาขาใหม่ได้ซึ่งก็คือความสมบูรณ์ของต้นไม้ นั่นเอง
4. การทดสอบได้ เป็นปัญหาที่สามารถทดสอบด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์
5. ความสำคัญทางทฤษฎี ปัญหานั้นต้องมีความสัมพันธ์กับทฤษฎี ปัญหาวิจัยที่ไร้ทฤษฎี ก็จะขาดความสำคัญเชิงวิชาการ

6. ความเกี่ยวข้องกับปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ จุดมุ่งหมายสูงสุดของการตอบปัญหา คือ การอธิบายและทำนายปรากฏการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ ผลจากการอธิบายและทำนายก็สามารถจะกระทำได้อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อจัดการกับปัญหานั้นได้

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงงานวิจัย

อะไร	ทำไม
- สิ่งที่คุณเป็นกังวล คืออะไร - อะไรที่คุณต้องการจะรู้มากขึ้นหรือให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น - คำถามวิจัยที่สำคัญมีอะไรบ้าง คำถามใดที่น่าจะสำคัญกว่าคำถามอื่น	- ทำไมเรื่องนี้จึงน่าสนใจ เพียงพอที่จะนำไปตีพิมพ์ เผยแพร่หรือไม่ และสามารถเป็นแนวทางในการกำหนดเชิงนโยบายได้มากน้อยเพียงไร และเป็นประโยชน์ในแง่การสร้างองค์ความรู้ใหม่เพียงใดหรือมีความสำคัญในแง่วิชาการมากน้อยเพียงไร
อย่างไร - การสร้างกรอบแนวคิด	อย่างไร - ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ
- มีกรอบแนวคิดอย่างไร แนวคิดและทฤษฎีสร้างขึ้นมาอย่างไรเพื่อตอบคำถามวิจัย	- เทคนิคที่จะใช้เพื่อประยุกต์กรอบแนวคิดเป็นอย่างไร และจะเข้าถึงข้อมูลได้อย่างไร

ตัวอย่าง คำถามใดควรเป็นคำถามวิจัยที่ไม่กว้างหรือแคบจนเกินไป

1. ปัจจุบันบริษัท Coca-Cola ใช้กลยุทธ์ทางการตลาดใดบ้าง
2. แผนการตลาดของบริษัท Coca-Cola ในอนาคต คืออะไร
3. กลยุทธ์ทางการตลาดในอดีตของบริษัท Coca-Cola คืออะไร

คำตอบ คือ 1

1. ผลกระทบอะไรบ้างที่มีต่ออุตสาหกรรมการบินอันเกิดจากการลดการควบคุมโดยรัฐ
2. ร้อยละของสายการบินพาณิชย์ที่เกิดอุบัติเหตุอันเกิดจากการขาดความระมัดระวังในการบำรุงรักษาในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาก่อนที่จะมีการลดการควบคุมโดยรัฐ
3. ผลกระทบอะไรบ้างที่มีความปลอดภัยของสายการบินพาณิชย์อันเกิดจากการลดการควบคุมโดยรัฐ

คำตอบ คือ 3

